

et *Dunstanus*, Angli, *Ælfricus* cantuariensis episcopus, litteris et sanctitate clarissimus, *Odilo* Arvernus et *Philotheus* Alexandrinus, etc.

CAPUT V.

IMPERATORUM SUCCESSIO ET NATALITIA SANCTORUM.

Berengarius anno 916 ob pulsos ex Italia Saracenos et Mauros a Joanne X imperii coronam accepit in solemnibus festis dominicæ Resurrectionis. Dum Veronæ, ad quam urbem confugere hostium armis coactus fuerat, oraturus templum matutinis horis ingrederetur, transfixus est et occisus in ipso sacræ ædis vestibulo an. 924. Nullus deinde coronatus est imperator usque ad annum 962.

Hoc autem anno a Joanne XII imperii diadema consecutus est *Otho I*, cognomine *Magnus*, a quo adversus eundem pontificem intrusus fuit Leo VIII; nec desunt, qui scribant ab hoc pseudopontifice Othonem iterum fuisse coronatum. Decessit *Otho* anno imperii sui XI, christianæ æræ 973.

Imperium tum indeptus est *Otho II*, illius filius, qui vivente patre coronatus fuerat a Joanne XIII anno juxta Baronium 966, vel potius anno proximo 967. Imperavit autem a morte patris annis 10, sublatus e vivis anno 983.

Et in regno successit eodem anno *Otho III*, sed hujus imperium supputatur ab anno 996, quo anno coronatus est a Gregorio V in festo Pentecostes. Exinde vero imperavit annis 6, vita functus anno 1002 Paterni in Campania, dum reditum in Germania meditaretur.

Quamquam vero soli principes hactenus laudati corona decorati fuerint imperii, defuncto tamen Ludovico, filio Arnulphi, rege Germaniæ, anno 912 absque liberis, electus est in Germaniæ comitiis *Conradus*, filius *Conradi*, Franconiæ ducis; et huic extincto, anno 918 suffectus est *Henricus*, ab aucupio, quo mirum in modum delectabatur, denominatus *Auceps*, filius *Othonis*, ducis Saxonie, ex *Ludgarda* filia imperatoris Arnulphi. *Henrici* autem et *Mechtildis* filius fuit *Otho I*, de quo paulo supra. Quare sunt, qui ita post Arnulphum enumerant impe-

ratores, *Ludovicum IV*, Arnulphi F., *Conradum*, *Henricum Aucupem*, *Othonem II* et *III*¹.

Addo nomina et chronologiam imperatorum Orientis. Memoravi præcedenti sæculo IX Leonem VI philosophum. Is obiit

¹ *Ludovicus IV* fuit filius Arnulphi et *Juttæ*, filiæ *Guelphi*, editus in lucem circa annum 892. Electus est defuncto patre ab optimatibus Franciæ, cum esset septennis, obiitque an. 912, decimo kalendas februarii, ætatis suæ 19 nondum exacto. Nullam ex *Ludgarda* aut *Mathilde*, uxore, filia *Ludulphi*, ducis Saxonie, et sororis *Othonis Magni*, prolem suscepit. *Conradus* pariter nullos e conjuge *Placencia*, filia regis Germaniæ, genuit liberos et placida morte decessit anno, ut dixi, 918, sive 919, juxta *Calvisium*, et alios, die 23 decembris, cum ante obitum per fratrem suum *Eberardum* misisset imperii insignia *Henrico* filio *Othonis*, ducis Saxonie. De illo legitur epigramma :

Fallere quod volucres laqueis, viscoque solebat,
AUCUPIS aucupii nomen ab arte tulit.

Hoc principe imperium a Francis pertransiit ad Saxones, ut *Roswida* (de qua in appendice) cecinit :

Postquam rex regum, qui solus regnat in ævum,
Per se cunctorum transmutans tempora regum,
Jussit Francorum transferri nobile regnum
Ad claram gentem Saxonum nomen habentem
A Saxo, per duritiem mentis bene firmam;
Filius *Othonis*, magni ducis et venerandi,
Scilicet HENRICUS, suscepit regia prima,
Justo pro populo moderamine sceptrum regendo.

Hujus itaque *Henrici*, et *Mechtildis*, filiæ *Diderici*, comitis *ringelhelmenensis*, primogenitus fuit *Otho I*, cognomento *Magnus*. Scribitur etiam *Otho*, immo et *Hatto*, quam vocem repetunt a *Thesalica*, ἄττα, qua significatur *Pater benevolus*. Eodem vocabulo apud Græcos a junioribus compellantur senes. Pervulgatus est versus :

Hatto, post Hatto, regnavit tertius Hatto.

Tres enim *Othones* unus post alium imperarunt. *Otho I* ex *Adelaide*, filia regis Burgundiorum et vidua relicta *Lotharii* regis Italiæ, suscepit *Othonem II* natum an. 955, quo anno pater *Ratisponam*, Germanis *Regensburg*, in sui redegit potestatem, Hungaros ingenti prælio prostravit, ac paulo post *magdeburgensem*, *misnensem*, aliosque episcopatus magnificentissime erexit. Obiit *Otho I* an. 972, die 7 martii, et sepultus est *Magdeburgi*. Tumulo hi versus fuerunt inscripti :

Tres luctus causæ sunt hoc sub marmore clausæ:
Rex, decus Ecclesiæ, summus honor patriæ.

Otho II patri rerum gestarum magnitudine haud dissimilis fuit; extatque de ipso *Sabini* epigramma :

anno 911, filiumque suum *Constantinum* Porphyrogenetum¹ reliquit septennem *Alexandri* fratris sui regimini ac tutelæ. *Alexander* crapulæ et libidini deditus, misere occubuit anno 912, abrupta in ludo pilæ vena pectoris, multaque sanguinis copia ex omni effusa meatu. Ab eo anno, quo patruus extinctus est 912, *Constantinus* imperavit sub tutela *Zoes* matris suæ et *Nicolai* patriarchæ C. P., regnavitque usque ad annum 959, et aliquandiu cum *Romano Lacapeno*, quem reversum a clade bulgarica adscivit in consortium imperii; sed ante Constanti-

Non fuit inferior primo virtute secundus,
Multa domi gessit prælia, multa foris.

Uxorem habuit *Theophaniam*, privignam *Nicephori*, imperatoris Græcorum, cum qua anno 973 Romæ nuptias honorificentissime celebravit. Uxores ejus alias prætereo. Suscepit ex *Theophania* *Othonem* III, natum primo nuptiarum an. In bello adversus Saracenos venenato telo percussus, reversus Romam an. 983, ibidem anno ætatis suæ 29, obdormivit die 7 decembris. In atrio vaticanæ basilicæ sepultus est. Plura *Aventinus*, *Ditmarus*, *Sigonius*, alii.

Otho III tam probe se gessit, ac tam prudenter administravit rempublicam, ut mundi miraculum diceretur. Bohemos an. 986 compescuit: *Henricum* Bavarum in Germania, *Lotharium* in Gallia, *Crescentium* in Italia æmulos habuit imperii. At *Henricum* veniam petentem in amicitiam recepit. *Lotharius* ei sponte cessit. *Crescentius* vero sæpe Romæ tumultus excitans an. 996 Romæ captus est, asino retrorsum impositus et circumductus per urbem, mutilatus membris atque suspendio necatus. Vide cap. 1 quæ diximus de *Gregorio V*. *Otho III* uxorem habuit *Mariam*, filiam regis *Aragonie*, libidinis adeo procacis, ut in gynæceo detineret juvenem indutum veste muliebri ad immodicam explendam cupiditatem. Quare adulterii ream *Otho* *Mariam* cremari jussit *Mutinæ*. Rediens *Otho* in Italiam anno 1001, quomodo e vivis propinato veneno exierit, dicam proximo sæculo undecimo, capite quinto.

¹ *Porphyrogenetum* appellaverunt, quoniam in lucem editus fuit in ædibus imperatoriis, quæ dicebantur πορφύρα. Eodem idcirco cognomine alii quoque nati ibidem principes distinguuntur. *Porphyrogeneti* insuper, aut *Porphyretici*, dicti sunt filii omnes geniti patre imperatore; unde in *Legatione* ait *Luithprandus*: « Inaudita res est, ut Porphyrogenita, hoc est, in » purpura nata filia gentibus misceatur. » Latini pariter imperatorum, regumque filios *purpuratos* dixerunt, quod scilicet in purpura nati essent, purpureisque fasciis circumvoluti. Plura *Carolus Dufresne* in *Glossario*, et in *Annotationibus ad Alexiadem*. *Claudianus* in tertio *Honorii* consulatu cecinit:

Ardua privatos nescit fortuna penates,
Et regnum cum luce dedit, cognata potestas
Excepit Tyrio venerabile pignus in ostro.

num obiit, propriis suadentibus filiis, anno 944, exutus imperii insignibus, et *Protem* *Bosophorii* *Thracii* insulam relegatus. At *Constantino* successit *Romanus*, ei natus ex *Helena* conjuge et filia *Romani Lacapeni*, adeo improbus, ut patrem veneno necaverit, et ipse anno 963 consumptus fuerit immodica libidine et crapula enormi. Acclamatus tum ab exercitu *Nicephorus Phocas*, princeps quidem strenuus, sed avaritiæ deditus supra modum. Occisus est anno 969 insidiis, ut fertur, *Theophaniæ* uxoris suæ, captæ insano amore *Joannis Tzimiscis*. Is itaque post *Nicephori* necem arripuit imperium, quod administravit usque ad annum 976, a *Basilio* cubiculario suo extinctus veneno. Diu posthæc imperavit *Basilius II*, F. *Romani junioris*, cum fratre suo *Constantino VIII*; etenim *Basilius* obiit anno 1025, *Constantinus* anno 1028.

Addenda sunt modo *Chronotaxi* augustorum principum natalitia sanctorum. Inter quos martyrum *Fasti* celebrant die 28 septembris *Ludmillam* *Bohemie* ducissam, nurus suæ *Drahomiræ*, gentilis fœminæ, jussu necatam anno 922. Sexto kal. julias memoriam agunt *Pelagii*, adolescentuli *Cordubæ* sub *Abdarameno* rege *Saracenorum* an. 925, membratim forcipibus ferreis præcisi. Quinto kal. octobris *Wincelai*, *Bohemorum* ducis, filii prædictæ *Drahomiræ*, ac trucidati in domo fratris sui *Boleslai* anno juxta *Segebertum* 938, vel potius 939. Quinto decimo kal. aprilis *Eduardi* *Britanniæ* regis, dolis novercæ anno 978 interfecti. Addit *Eccl. hist.* virginem *Guiboratiæ*¹ ab *Hungaris* enecatam anno 925, die 2 maii, et *Haroldum* *Daniæ* regem, a filio pagano peremptum kal. novembris anno 980.

Plures quoque sanctorum episcoporum albo fuerunt adscripti, atque ex hac vita excesserunt: anno 965, die 11 octobris, *Brunon*, frater *Othonis I*, archiepiscopus *coloniensis*; anno 973, die 4 julii, *Uldaricus* episcopus *augustanus* in *Rhetia*²; anno 976,

¹ Alibi *Viboradam*. *Cordubæ* anno 975 sub *Albacha*, rege *Saracenorum*, permulti martyres occubuerunt.

² *Uldaricum* obiisse alii tradunt anno 863; canonizatum vero constat an. 993 a *Joanne XV*. Hanc esse primam canonizationem factam a romano

die 26 novemb., *Conradus* episcopus Constantiæ; an. 981, die 20 junii, *Adelbertus* primus archiepiscopus magdeburgensis; anno 984, die 1 augusti, contigit mors *Etheboldi* episcopi Wintoniensis in Anglia; anno 988, die maii 19, *Dunstani* cantuariensis, superiori etiam capite laudati; anno 992, die 15 octobris, *Osualdi* antistitis eboracensis in Anglia; an. 994, die octobris ultima, *Wolphangi* episcopi Ratisponæ, et anno 997, die 23 aprilis, obiit *Adelbertus* episcopus bragensis et martyr, apostolus Poloniæ et Hungariæ.

Si modo sinerent angustiae temporum adire sanctorum monachorum asceteria, quot nobis occurrerent sanctitatis eximii cultores? *Bernon* monasterii cluniacensis primus abbas, in cælum raptus an. 926, die januarii 13; ejusque successor prælaudatus *Odo*, vita functus an. 942, XIV. kal. decembris; *Joannes* abbas Gorsii in Lotharingia, mortuus an. 973, die 27 febr.; *Majohus* item cluniacensis, qui obiit V idus maias anno 994, aliique complures aureolis sanctorum stolis præfulgent. Atque ne sua desit gloria fœmineo sexui, addo *Ludmillæ* et *Guiboratiæ*, *Mathildem* Germanorum reginam et *Othonis* I parentem, quæ obiit pridie id. martii an. 967; *Editham* virginem, filiam *Edgardi* regis Anglorum, defunctam an. 984, XVI kal. octobris, et *Adelaidem* imperatricem, matremque *Othonis* II, quæ migravit e vita XVII kal. januarias an. 999, virtutum gloria, quam regio diademate splendidiore.

CAPUT VI.

DOCTRINA ET DISCIPLINA SÆCULI X.

Apostolicam divinamque traditionem de Christi in Eucharistia corpore, hoc propugnatam sæculo, ex epistolis *Ratherii* ep. veronensis, et *S. Ulderici* opere *De antiquis consuetudinibus cluniacensium*, *Arnaldus* *De perpetuitate fidei*, aliique viri docti demonstrant. Exhibendum sanctis cultum confirmavit solemniter *S. Uldarici*, episcopi augustani, canonizatio, a *Joanne* XV pontifice, de qua hæsitari non potest, censet *Bolandus*. Vide sæculi VIII caput vi.

racta; et qui huic repetunt ejusdem religiosi cultus exordium, veterum diptychis, memoriis martyrum, omniumque sæculorum consuetudine refelluntur. Quartas nuptias a Græcis in Leone philosopho reprobatas, ratas firmasque semper habuit romana Ecclesia, veritatis magistra. Romanis pontificibus, quamvis pro humana fragilitate improbis, omnem reverentiam esse adhibendam et summi sacerdotii fastigium non contemnendum propter morum improbitatem, cunctorum temporum, præsertim vero hujus sæculi gesta declarant.

Simoniaci honorumque ecclesiasticorum raptores canonum auctoritate fuere perstricti. Reformati a *S. Odone* cluniacensi monachorum mores, hortante etiam *R. P. Leone* VII. A romano episcopo coronatos imperatores Occidentis *Berengarium* et *Othones*, dictum est paulo supra. Ipsorum imperatorum assensu summi eligebantur pontifices; eodemque assensu neglecto, *Benedictus* V dejectus est et *Innocentius* VIII intrusus, sacerdotii jure violato. A romana Sede archiepiscopi juxta veterem consuetudinem receperunt pallium, quo statis utuntur diebus; a *Joanne* IX *Rogerus* Hamburgi et *Sergius* Coloniensis, a *Joanne* XI *Artaldus* Rhemensis et *Theophylactus* P. C. Ab *Agapeto* II, *Brunon* coloniensis archiepiscopus, frater *Othonis* I, cujus et supra meminimus. Concessum item pallium ab *Anastasio* III episcopis ticinensibus. Inhibitum a *Leone* VII mulieribus, ne septa monasterii *S. Martini* Turonensis ingrederentur. Campanam lateranensis Ecclesiæ *Joannes* XIII sacris cæremoniis consecravit, atque hinc ritum signa benedicendi repetunt aliqui, sed decipi cardinalis *Bona*, *Angelus* *Rocca*, *Edmundus* *Martene* et *Franciscus* *Pagius* demonstrant, vindicatus antiquiorem ejusdem ritus originem. Jus præferendæ crucis indulisit *Sylvester* secundus regibus Hungariæ, quoniam opera sanctissimi regis *Stephani* Pannonia ad Christi fidem pervenit. Sunt qui ad hujus sæculi initia referendam censent *Academiæ* tolosanæ institutionem. *Cluniacensis* ordo sub regula *S. Benedicti* anno 910 et ordo *camaldulensium* anno 997 habuere primordia; fuitque illius auctor *Bernon*, de quo supra; istius vero *S. Romualdus*, de quo rursus, cap. v proximi sæculi XI.

In Dania hoc sæculo X christiana religio reffloruit. Eamdem religionem circa annum 998 propagatam novimus apud Suecos. Hungari pariter sese illis addixerunt, Evangelium eis annuntiante pragensi episcopo *Adelberto*. S. Olaus, item rex Norvegiæ, circa annum 994 suscepit baptismum, assumpto Jacobi nomine. Hunc tanquam martyrem IV kal. augusti recolit romanum Martyrologium.

APPENDIX.

RES ATTINGUNTUR EXTERNE.

Dejecto Carolo *Simplici*, Francorum rege, anno 923 obtinuit regnum *Rodolphus* Burgundio Normannorum debellator, extinctus, anno 926. Revocatus tunc ex Anglia, quod ad avunculum regem cum matre *Oginia*¹ confugerat, *Ludovicus IV*, F. Caroli *Simplicis*, Transmarinus nuncupatus, qui consecratus rex Lugduni XIII kal. junias, obiit an. 945. Corona tum insignitur *Lotharius* illius filius, consecratus Rhemis idib. nov. eodem anno, ac vita functus anno 986. Regnavit postea uno dumtaxat anno *Ludovicus V*, ejus filius, et cum eo extincta est anno 987 secunda regum Francorum dynastia (sive prosapia et genus Caroli Magni), vocari solita *carolovingica*. Incepit anno 987 linea *capetiana* ab *Hugone Capeto*, comite parisiensium, rex *Hugo* Novioduni salutatus est a militibus et deinde Rhemis inunctus; cui vita functo anno 996 successit filius *Robertus*, princeps sanctitate et virtutibus præstantissimus. De hoc autem, cum vixerit usque ad annum 1031, proximo rursus sæculo agendum erit.

In Hispania post *Alphonsum Magnum* regnarunt ab anno 910 *Garzias*; ab anno 914 *Ordonius II*; ab anno 923 *Froila II*; ab an. 924² *Alphonsus IV*; ab anno 931 *Ramirus II*; ab anno 950 *Ordonius III*; ab anno 956 *Sanctius Crassus*; ab anno 967 *Ramirus III*; ab anno 982 *Veremundus II*; ab anno 999 usque ad an. 1027 *Alphonsus V*³.

¹ Alias *Edgiva*.

² Alibi legitur 923.

³ Regnavit in Anglia post *Eduardum I* ab anno 925 usque ad annum 940

Saracenorum caliphas adinveni X sæculo eos, qui sequuntur. Extincto *Abmed* an. 902, hegiræ 289, renunciatus est Saracenorum calipha filius ejus *Ali*, appellatus *Moctaphi*. Is decessit anno 908, heg. 295, regnavitque deinde illius frater *Jafar-Aboulfadel*, denominatus *Amouctadirbilla*. *Amouctadir* interfecto an. 932, heg. 326, regnavit paucis mensibus *Mahomet-Abaoulmansor*, eoque dejecto *Ahmed-Aboulabas*, filia caliphæ *Amouctadir*, ad an. usque 940, hegiræ 329. Hoc principe perit suprema *calipharum* potestas, ac plures creati sunt principes Saracenorum, quorum unus Ægyptum et Syriam regebat, alter Mesopotamiam, tertius Persidem, et qui in Africa, aut Hispania permanserant, ducibus obtemperabant suis, spreto Arvirorum seu calipharum dominatu. *Hermir* vocatur, qui suis præerat in urbe Bagdato¹, quæ fuit antiquioribus Seleucia. Qui vero principatum gerebat in Africa, dicebatur *Caimbiamrilla*, quod idem sonat Arabum lingua ac latina *constitutus jubente Deo*. Ita Saraceni vixere usque ad finem sæculi XIII, quando, ut suo dicemus loco, *ottomanicum* cœpit imperium.

Primo hujus sæculi anno *Hungari* Bavariam et Italiam vastarunt, aut anno potius superiori. *Mauri* Cantabria a Sanctio, rege Aragoniæ, pelluntur. *Saraceni* duce Leone Tripolita christiano apostata, anno 904 plurimos in constantinopolitanis vicinis cæciderunt, urbemque Macedoniæ thessalonicam devastarunt incendio. Idem anno 910 in Calabriam, urbemque Consentiam truculenti irruerunt. Refert id illustris *Pagius* ad annum 902, fortassis non recte. *Hungari* anno 907 *Ludovicum IV* commissa atroci pugna vicerunt, ac anno 909 populati sunt Saxoniam et Thuringiam, annoque sequente Alemaniam. Cæsi tamen fuerunt anno 921 ab imperatore *Henrico*, et coacti ad novenii petendas inducias. Idem *Henricus* anno 928 *Slavorum* copias internectione delevit, atque anno 930 Misnam condidit in superiori Saxoniam. Rursus anno 935 Hungaros

Adelstanus; tum *Edredus* usque ad 955; deinde *Edgardus* usque ad annum 975; *Edoardus II*, martyr, anno 978; *Etelredus* 1016. In Polonia primus christianus rex *Micislaus* obiit anno 999.

¹ Bagad.